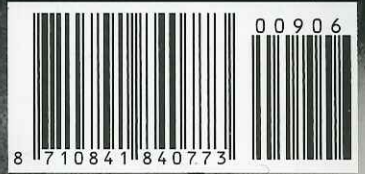

EIGENHUIS

& interieur

Nr 9 • SEPTEMBER 2006 • € 6,25

LANDHUIS OP SARDINIË

**4 APPARTEMENTEN
IN MILAAN**

VENETIAANS HOTEL

EH&I SELECTIE
Designfauteuils

**MIRIAM VAN DER LUBBE
& NIELS VAN EIJK**

'Designdogma's zijn
er niet voor niks'

**BERLAGE, COPIER, DE BAZEL
BEROEMD GLAS**

SPECIAL

25 TOPONTWERPERS,
25 UNIEKE INTERVIEWS

VIVA ITALIA!

VAN ALBERTO ALESSI TOT AURELIO ZANOTTA

A photograph of a man and a woman smiling. The woman is in the foreground, wearing a white floral patterned shirt. The man is behind her, wearing a dark grey button-down shirt. They are standing on a gravel path next to a large green hedge. In the background, there is a building with white walls and dark windows, partially covered by blue tarps. The text 'Ontwerpen moet een zoektocht blijven' is overlaid on the left side of the image.

'Ontwerpen moet
een zoektocht blijven'

Niels van Eijk & Miriam van der Lubbe

De experimentelen

Een pistoolvormige handtas? Een open haard van onbrandbaar textiel?

Niels van Eijk en Miriam van der Lubbe proberen de werkelijkheid een kwartslag te draaien. 'Niets moet, maar alles kán anders.'

Tekst Jack Meijers Fotografie Erik Buis

Eén keer per maand is het raak. Dan belt of mailt iemand met de vraag 'of die mollenslofjes nog te koop zijn?' En dat zijn ze niet. De 'moulded moles' maken deel uit van het project Underdogma. Niels van Eijk en Miriam van der Lubbe presenteerden het in 2004 op de beurs van Milaan. Van Eijk: 'Ik heb die beestjes eigenhandig gevangen. Bijna iedereen is het erover eens dat je mollen mag grijpen als ze je tuin ondersteboven ploegen. Maar als je het restmateriaal daarna tot pantoffel verwerkt, is de wereld te klein.' Het gewaagde pantoffeltje is een van de negen ontwerpen, waarmee Van Eijk en Van der Lubbe het vak van ontwerper ter discussie stellen. Er was ook nog een ondraagbaar collier van kwik, een twijfelachtig kinderstoeltje dat aan de elektrische stoel herinnert en de Soft Stove, een open haard van onbrandbaar textiel. Van Eijk: 'We hebben elf designdogma's geformuleerd en die in negen producten vertaald.' Underdogma is geen betweterig pamflet waarin het ontwerpduo de waarheid in steen beitelt. Het is eerder een experiment met een open einde, bedoeld om de discussie aan te zwingelen en tegen het licht te houden wat voor regel en wetmatigheid wordt aangezien.

Niels van Eijk (1970) en Miriam van der Lubbe (1972) hebben een broertje dood aan conventies en zekerheden. De omvangrijke reeks producten en

projecten waaraan ze solo of als duo werken en werkten kent altijd een onbevangen start.

Van Eijk: 'Wij stellen onszelf veel vragen. Als we een kopje maken, formuleren we eerst een antwoord op het eeuwige ontwerpdilemma: 'Waarom zouden we in hemelsnaam nog een kopje maken?'

Van der Lubbe: 'De noodzaak moet er wel zijn. Als er geen reden is, geen kader om het te doen, wordt het lastig voor ons. Met de vrije opdracht 'Bedenk eens een mooi kopje', kunnen wij niets. Esthetiek is nooit ons enige vertrekpunt.'

Die conceptuele benadering heeft te maken met hun achtergrond.

Van der Lubbe: 'We kennen elkaar van de academie', de afdeling Man and Living. Ik was net 17 toen ik in Eindhoven ging wonen. Eigenlijk wilde ik naar Delft, maar wis- en natuurkunde waren niet mijn sterkste vakken. Ik werd daar zo ongelukkig

van, dat ik die architectuurstudie maar uit mijn hoofd heb gezet.'

Niels van Eijk heeft een omweg gemaakt. 'Ik herinner me dat ik, twaalf jaar oud, een skelter aan het bouwen was. Tijdens de proefwerkweek zat ik met rode lasogen boven mijn boeken. Ik hield van maken en construeren, dus koos ik voor een praktische vervolgopleiding: MTS werktuigbouw. Pas later kwam ik erachter dat er ook 'mooie' technische dingen bestaan. Na een mislukt jaar lerarenopleiding Tehatex heb ik me ingeschreven aan de toenmalige Academie voor Industriële Vormgeving Eindhoven.'

Van der Lubbe: 'In Eindhoven koos je voor een manier van denken. Er waren een aantal concrete en een aantal niet-concrete richtingen.'

Van Eijk: 'Bij delichting voor ons, met Hella Jongerius en Jurgen Bey, kwam de nadruk op conceptueel denken te liggen.' ►

Studio van Eijk & van der Lubbe

Niels van Eijk en Miriam van der Lubbe hebben hun studio onlangs vanuit Someren naar Geldrop verhuisd. Hun werk maakt deel uit van de collecties van het Centraal Museum Utrecht, Stedelijk Museum Amsterdam, Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam en het Fashion Institute of Technology New York.

‘Humor is nooit het doel, we zijn geen cabaretiers’

Van der Lubbe: ‘Ik was jong toen ik Eindhoven begon. Eigenlijk heb ik pas daarna, bij het Sandberg Instituut, de ruimte gevonden mezelf te ontwikkelen. Ik ben er afgestudeerd met een eendaagse overzichtstentoonstelling in Volkskrant, Trouw, NRC en Parool. Oplage 870.000. Geen high-brow kleinschalige galeriemanifestatie, maar simpelweg een pagina in de krant. Ik wilde niet zomaar een ontwerp tonen, ik wilde mensen bereiken.’

Gedrevenheid

Mensen bereiken. Daar draait het Van Eijk en Van der Lubbe nog altijd om. Met een pistoolvormige handtas, met de cowchair (van gedroogde koeienhuid), met de ‘trimbare’ poodle stoel, met de vogelflat Tweety Tower of met de Bobbin Lace Lamp, een lichtgevende lampenkap, bestaande uit zo’n vijfhonderd meter glasvezeldraad.

Van der Lubbe: ‘Wij schaatsen heen en weer. Naast de voorwerpen die we op eigen initiatief ontwerpen, verzorgen we producten, tentoonstellingen en interieurs voor opdrachtgevers als het Textielmuseum, het Bloemenbureau Holland en Droog Design. Aan de ene kant zijn er de projecten met een grote mate van vrijheid en abstractie, bedoeld voor musea of galleries. Aan de andere kant zijn er de ontwerpen die naar het functionele neigen, zoals de souvenirmolentjes Nieuw Nederlands Blauw. Het is nooit ons idee om er daar eens gauw 50.000 van weg te zetten.’

Miriam van der Lubbe

1972 Geboren in Nijmegen 1994 Stage bij Ontwerpwerk, Den Haag, studie University of Art and Design, Helsinki 1995 Gerrit Rietveld Academie (Glass Design), Amsterdam; afgestudeerd Design Academy (Man and Living), Eindhoven 1998 Master of Fine Arts Sandberg Instituut, Amsterdam 1999 Werkbeurs EKW, Den Bosch.

Al zouden we het niet erg vinden om bij Blokker of Xenos te liggen.’

Van Eijk: ‘Miriams holstertas, Me and my Beretta, is gekopieerd in vilt. Die vilt variant is goedkoper, beter verkoopbaar. Maar alleen in leer drukt de tas uit waar ze voor staat.’

Van der Lubbe: ‘Een object is niet waardevoller als het in een kleine oplage wordt gemaakt. Maar als het niet anders kan... We hebben het de afgelopen zes jaar zó druk gehad. Er is zoveel op ons pad gekomen.’

Van Eijk: ‘De gedrevenheid om steeds nieuwe ontwerpen te overheerste. De vraag hoe we al die voorwerpen een langer leven konden bezorgen, heeft ons een tijdlang niet bezig gehouden.’

Van der Lubbe: ‘Me and my Beretta gaat over de onveiligheid op straat. Een T-shirt met een krijtje (elke dag een ander dessin) voor het project Design against trend haakt in op de vergankelijkheid van mode. Het verlangen om mensen een ander perspectief op de werkelijkheid te bieden, reserveren we niet voor een select gezelschap. Hoe meer mensen je bereikt, hoe liever.’

Van Eijk: ‘We dagen ze uit op een andere manier naar de werkelijkheid te kijken.’

Van der Lubbe: ‘Daarvoor gebruiken we eigenschappen die iedereen kent: uit ervaring, uit het verleden of gewoon als mens. Er bestaat een soort overeenstemming over hoe een voorwerp eruit hoort te zien. Meestal zijn dat kenmerken die

je kunt gebruiken om een andere werkelijkheid te tonen. Je helpt de toeschouwer anders te kijken naar de wereld om hem heen.’

Van Eijk: ‘Want wie zit er nu te wachten op nóg een stoel, nóg een kopje, nóg een tafel? Er zijn er zat. Maar nieuwe oplossingen blijven nodig. Niets moet, maar alles kán anders. Als je alleen een puur functioneel voorwerp wilt hebben, kunnen andere ontwerpers dat veel beter dan wij.’

Van der Lubbe: ‘Wij kunnen wel laten zien of er andere, vergeten waarden zijn die iets toevoegen aan het ontwerp, aan het gebruik, aan het materiaal of aan de context.’

Mentale omschakeling

Jaren geleden zetten Van Eijk en Van der Lubbe hun expertise in voor Mosa Porselein.

Van Eijk: ‘We hebben van buitenaf naar het bedrijf gekeken. ‘Wat kan beter?’ Van de productietechniek en presentatie tot de manier waarop de werknemers met hun product omgingen. Ik heb op zeven niveaus gekeken hoe het bedrijf vernieuwing kon aanpakken en een analyse gemaakt. Niet abstract, maar juist heel concreet. Uiteindelijk heb ik het aantal mallen gereduceerd tot zes. Het waren er 39. Bij een ander servies bedacht ik dat het interessant zou zijn als de betrokken werknemers een stempel op het eindresultaat achterlieten. Ze doen het allemaal met de hand, dus mogen ze best trots zijn op wat ze maken. Uiteindelijk leverde dat een stuk of vijf ontwerpvoorstellen op. De vraag was niet of ze nou mooi of lelijk waren, maar of ze logisch en dienstbaar waren.’

Van der Lubbe: ‘We zagen mogelijkheden in het productieproces, maar ze durfden de laatste stap niet te zetten.’

Van Eijk: ‘Erg genoeg zijn ze nu failliet. Er is moed voor nodig om zo’n mentale omschakeling binnen een klassieke bedrijfstak door te zetten. Maar het kan wel.’

Van der Lubbe: 'Kijk maar naar het project With Love, Niels & Miriam, dat we dit jaar voor Bloemenbureau Holland in Milaan presenteerden. Het doel was niet om er handel uit te halen, maar om bloemen op te nemen in het vocabulaire van ontwerpers. Centraal stond het gebruik van bloem en blad als bouwsteen en huid van een voorwerp, een kledingstuk of zelfs een personage. Glad, zacht, stekelig, blinkend of lonkend: daar kun je mee spelen.'

Het doorbreken van vaste denkpatronen, mensen een Aha-erlebnis bezorgen, is dat niet meer het terrein van de kunstenaar?

Van Eijk: 'Bij ons is er altijd sprake van een toegepaste waarde.'

Van der Lubbe: 'Wij maken voorwerpen die je kunt gebruiken. Het hangt in de keuken, je kunt er je mond aan afvegen, je kunt erop zitten.'

Van Eijk: 'Je hóeft het niet te gebruiken. Maar het kán wel. Als wij iets maken, houden we rekening met een hoop randvoorwaarden die een kunstenaar zo opzichschuift. Daar hoeft hij zich niets van aan te trekken. Een kunstenaar concentreert zich op zijn hoogst individuele, intieme gedachtegoed. Dat doen wij niet.'

Van der Lubbe: 'Wij werken vanuit een productidee. Maar er zijn ook kunstenaars die zich bezighouden met de gebruikswaarde van objecten. Dat kan allebei. Het vermoeiende en tegelijk het interessante van onze samenwerking is dat het niet af is zolang we het niet eens zijn dat het goed is. Soms leggen we de nadruk op andere dingen.'

Van Eijk: 'Omdat we elkaar willen overtuigen, worden we steeds scherper. Daarnaast werken we aan eigen projecten.'

Van der Lubbe: 'Niet alles is een coproductie.'

Van Eijk: 'Miriam doet dingen waar ik nooit mijn naam onder zou zetten. Terwijl ze wel oké zijn, hoor...'

Van der Lubbe: 'Dankjewel. Bij Niels ontstaan de ontwerpen vaak vanuit een maakproces. Bij mij komt het meer uit een denkproces voort.'

Van Eijk: 'Ik denk vooral tijdens het maken...'

Van der Lubbe: 'Haha, straks lijkt het nog dat ik de architect ben en Niels de aannemer of uitvoerder...'

Van Eijk (lachend): 'Wie de bal voorzet en wie hem inkopt, is niet zo interessant.'

Van der Lubbe: 'We proberen nieuwe manieren van kijken altijd binnen een ruimere context te

presenteren. Bij de bloemenpresentatie voor het Bloemenbureau Holland gaat het niet alleen over het gebruik van een stel chrysanten, maar om een nieuwe omgang met het vertrouwde product. Je laat een kwaliteit zien, die bijna iedereen over het hoofd zag, of vergeten was. Soms voelen we ons net een stel consultants.'

Van Eijk: 'Bedrijven en bedrijfstakingen moeten innoveren. En ontwerpers kunnen daarmee helpen.'

Van der Lubbe: 'Wij worden nogal vaak als uithangbord, als pr-campagne gebruikt. Terwijl we een serieus advies kunnen geven over de manier van werken, de collectievorming. Die stap is voor veel bedrijven ontzettend groot. En als ze te laat zijn met innoveren is het over, voorbij.'

Sommige bedrijven hechten wel aan een lijstje aanbevelingen van Van Eijk en Van der Lubbe.

Van der Lubbe: 'Op uitnodiging van meubelfabrikant Arco heb ik samen met een andere ontwerpers een aantal voorstellen gedaan. Hun collectie is van origine decoratieloos. Dat brengt een risico met zich mee: dat je product te universeel wordt. Ik heb gezocht naar een onderscheidend karakter. Arcoratie is een vorm van decoreren die voortkomt uit de Arco-manier van werken. Er zitten noesten in het hout. Normaal wordt dat weggegooid. Maar je kunt zo'n foutje ook gaan gebruiken om je te onderscheiden. Als je de noest opvult met zilver, verandert het litteken in de parel van het product.'

Designdogma's

Terug naar Underdogma. In vergelijking met het enthousiast ontvangen project voor het bloemenbureau 'With Love, Niels & Miriam', was de presentatie uit 2004 een stuk controversiëler.

Van Eijk: 'Dat was de bedoeling. We hebben voor een aantal productgroepen een matrix gemaakt en gekeken wat er gebeurt als je bepaalde designdogma's ontkent of negeert. Het schept ruimte voor nieuwe benaderingen, nieuwe oplossingen. En je kunt er heel lang over praten, maar die molpantoffeltjes en dat babystoeltje moet je zien.'

Van der Lubbe: 'De babystoel vond ik persoonlijk te ver gaan. Die vormtaal: er zit nog net geen stroomkabel aan.'

Van Eijk: 'Sommige dingen mislukten, omdat blijkt dat dogma's er niet voor niks zijn. Underdogma gaat over de verantwoordelijkheid van de ontwerper.'

Van Eijk: 'De zachte kachel was pas echt toen hij in Milaan stond te branden. De fabrikant had verzekerd dat hij tot 1600 graden kon. Er is nog even sprake van geweest om hem in productie te nemen. Maar er komen te veel keuringseisen bij kijken...'

Het engagement dat de ontwerpen vaak typeert, wordt nergens zwaar op de hand. Daarvoor zit er genoeg nuchterheid, relativering en humor in de aanpak.

Van der Lubbe: 'Als mensen ons als grappenmakers beschouwen, ervaar ik dat als een belediging. Humor en ironie zijn een gereedschap, een middel om nieuwe inzichten te forceren. Maar het is nooit een doel. We zijn geen cabaretiers.'

Van Eijk: 'Het is makkelijker om bij een fabrikant een tekening in te leveren en daar een productie van te bakken. Voor die weg hebben wij niet gekozen. Vlak na de oorlog ontstond er een enorme behoefte aan goede, goedkope producten. Een gouden tijd voor ontwerpers. Dat is nu voorbij, als je bedenkt dat je voor weinig geld prima spullen kunt kopen. Door de overdaad is het vak van ontwerper immateriëler, ongrijpbaarder geworden en het verhaal belangrijker.'

Van der Lubbe: 'Ontwerpen moet vooral een zoektocht blijven. Stel je voor dat je op je drieëndertigste al helemaal weet hoe de vork in de steel zit. Dan wordt alles vanzelfsprekend en ben je dus klaar. Dat kan nooit de bedoeling zijn.' ►

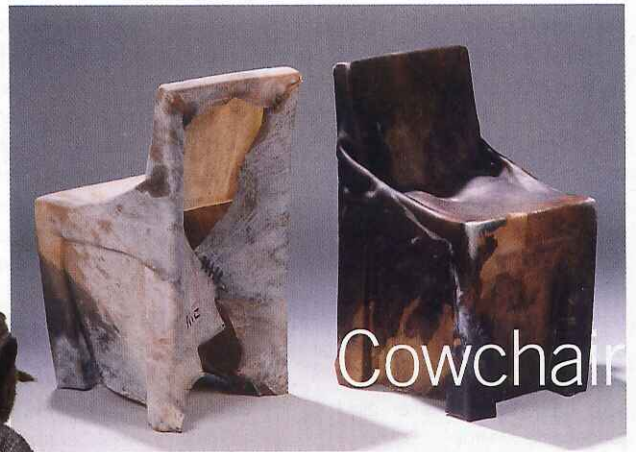
Studio van Eijk & van der Lubbe
(0493) 47 03 92, www.ons-adres.nl

Niels van Eijk

1970 Geboren in Someren 1991 MTS Werktuigbouwkunde, Helmond 1992 Tehatex, Nijmegen
1996 Stages bij Gijs Bakker Design, Amsterdam, en Atelier van Lieshout, Rotterdam
1997 Afgestudeerd Design Academy (Man and Living), Eindhoven 1999 Werkbeurs EKWC,
Den Bosch 2005 Docent Design Academy (Man and Leisure).

CV Curriculum vitae

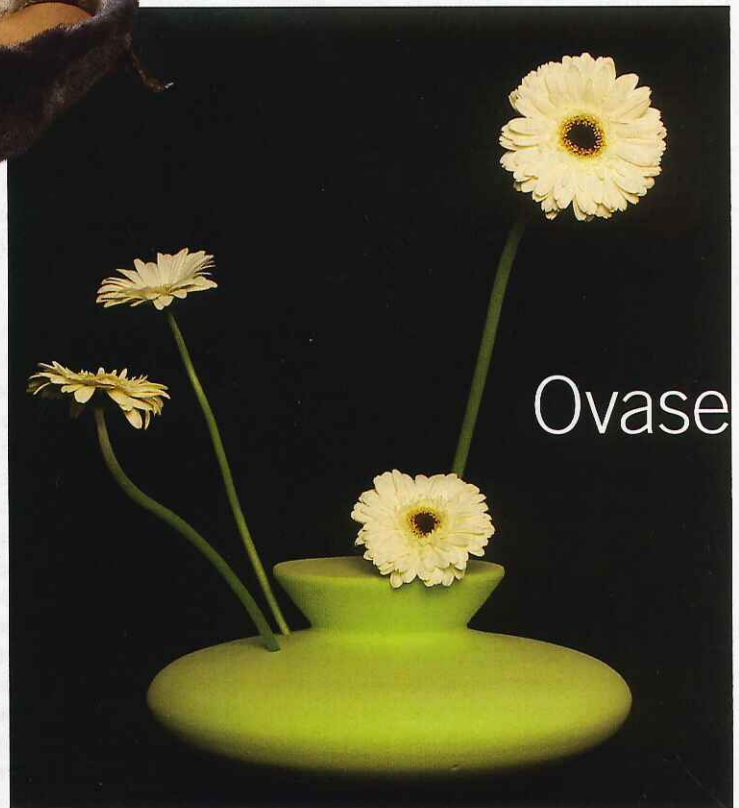

Cowchair

Moulded Mole

Moulded Mole, project Underdogma (2004). • **Cowchair**, koeienhuid, gespannen over een mal en dan gedroogd. Er komt geen epoxy aan te pas (1997). • Van Eijk en Van der Lubbe voor het in aanbouw zijnde atelier in Geldrop. • **Ovase**, vaas gemaakt van oasis (2006). • **Miss Sensuous** toont dat bloemen het uitgangspunt van een ontwerp zijn (2006). • **Tas Me and my Beretta**, ontwerp Miriam van der Lubbe (1999). • Historische klokken werden vaak gesierd door uit hout gesneden bloemen. Voor de **Clock** werden dezelfde kenmerkende vormen gebruikt, maar dan met het 'echte' materiaal (2006).

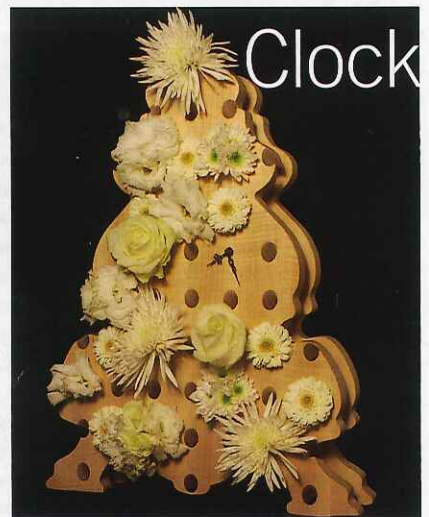
Ovase

Miss Sensuous

Me and my Beretta

Clock